

DE POLITISKE PARTIERS HOLDNING TIL INDVANDRING OG INTEGRATION OVER TID OG I DAG

Politiske partier er centrale for ethvert demokrati. Det er gennem partierne, at politik formuleres og udvikles. Derfor er det interessant at studere udviklingen i partiernes holdning til indvandring og integration. De første spæde ytringer om indvandring og integration sker i slutningen af 1970'erne. Men det er først ved udgangen af 1990'erne at alle partier begynder at behandle indvandring og integration intensivt i deres valgprogrammer. Men én ting er partiernes holdning til valg; en anden er deres nuværende holdning. Her ser man, at Venstre og Konservative er uenige om hvorvidt Danmark skal være et indvandringsland. De Konservative er mere på linie med Dansk Folkeparti i at det skal det ikke, mens Venstre mener, at Danmark allerede er det. En præsentation af partiernes holdning både historisk og i dag er central for forståelsen af behandlingen af indvandring og integration i dansk politik.

Dansk politik er ganske utænkeligt uden politiske partier. De er centrale for valg af kandidater, for dannelse af en regering og ikke mindst for formuleringen af politik. Partiernes forskelle findes ikke gennem en direkte konkurrence mod hinanden, men snarere gennem et varierende fokus på en fælles position (se Budge 2001: 60-61). Der er flere måder, hvorpå man kan se hvad partierne mener, i dette notat kombinerer vi to ting tilgange. Vi har stillet de daværende integrationsordførere for partierne repræsenteret i Folketinget fire spørgsmål som relaterer sig til indvandring. Ligesom vi har set på partiernes programmer og deres behandling af temaet indvandring og integration over tid. Den første tilgang gør det muligt at sige noget her og nu om partiernes holdning til temaet, mens programmerne giver mulighed for at trække lange linjer og se, hvornår partierne begynder at behandle temaet, og om deres holdninger har ændret sig.

Brugen af partiprogrammer er meget velkendt i politologien. Især Comparative Manifesto Research Project (CMP) er en af de største kilder til brug for komparativ analyse af politiske partier. CMP datasættet indeholder valgprogrammer siden 1945 for 25 lande, som er blevet kodet ud fra 56 forskellige kategorier (Budge og Bara, 2001). Analysen af programmerne er sket gennem en opdeling i, hvad der betegnes som *quasi-sentences*. *Quasi-sentences* er et argument, der er det verbale udtryk for en politisk idé eller sag, og kan kodes inden for de 56 kategorier som CMP består af (Volkens, 2001: 34). Programmerne dækker en meget stor bredde af politikpositioner og er velanvendelige til at måle partiernes holdninger. Denne kodning har skabt et unikt datasæt, der har været anvendt i talrige publikationer. Datasættet har opnået en næsten monopolagtig status inden for komparativ analyse af partipositioner. En helt central bevæggrund for at anvende valgprogrammer til at studere partiernes holdninger er, at et valgprogram er den eneste autoritative og kollektive udtalelse om partiets politik. (Budge, 2001: 50) Valgprogrammerne er som udgangspunkt vedtaget af det højeste organ på den interne arena. Programmerne anvendes offensivt af partierne, hvilket gør, at de er skrevet til bredden af befolkningen og dermed meget ligefremme (Budge, 2001: 51). Samtidig har konceptet valgprogrammer været kendt længe og er til stadighed en væsentlig del af et politisk partis mulighed for at give sine holdninger til kende. Dette gør valgprogrammet velegnet til at studere over tid og ikke mindst at sammenligne. I dette notat anvendes de danske partiprogrammer som indgår i CMP datasættet.¹ Programmerne er undersøgt for, hvornår partierne nævner flygtninge, indvandrere, integration og lignende ord. Overordnet set viser det, at temaet først for alvor kommer på dagsordenen ved udgangen af 1980'erne, men har derefter været ganske stabilt, hvis ikke stigende i form af omtale. Al omtale af indvandring, integration og udlændinge i de enkelte programmer er ikke nævnt i dette notat. Alt i alt er omfanget af dette tema ca. 10.000

¹ Se Hansen (2006; 2008) for en nærmere diskussion af disse data.

ord over tid. I notatet fremlægges i stedet et udvalg af de holdninger som partierne har haft på området, som enten er specielt centrale for netop det valg og det parti, eller som forholder sig mere overordnet til problemstillingerne.

Partiernes holdning over tid

Indvandring og integration er et væsentlig tema for alle partier i dansk politik i dag, men sådan har det ikke altid været. Ser man på partiernes programmer siden 1945, så er det først omkring midten/slutningen af 1990'erne, at alle partierne begynder at behandle problemstillingen. Indtil da ser vi indvandring og integration nævnt sporadisk. Ved valget i 1945 og til dels i 1947 er der enkelte partier, som nævner flygtningeproblematikken, dette hænger naturligt sammen med de tyske flygtninge, som kom til Danmark ved krigens afslutning.

Herefter skal vi helt frem til valget i 1979 før end noget parti for alvor nævner noget vedrørende temaet. Kristeligt Folkeparti og Venstresocialisterne er de første partier, som behandler området. Kristeligt Folkeparti mener i 1979, at fremmedarbejderne ikke må diskrimineres, og i 1981 er det partiets politik, at der skal laves en integrationspolitik for indvandrere, i og med at Danmark er deres hjemland, og derfor skal de have samme rettigheder og pligter. Venstresocialisterne fokuserer på noget andet i 1979, nemlig på hvad de kalder højredrejningen, som de mener, har ført til angreb på *"...fremmedarbejdernes i forvejen udsatte position"*. Samme holdning fortsætter i 1981, hvor Venstresocialisterne mener, at det er vigtigt *"...at der er blevet sat ind over for indvandrerhetcen..."*

Herefter går der en del år, inden at temaet igen optræder i de politiske partiers programmer. Faktisk skal vi helt frem til 1987, hvor det til gengæld giver ganske god mening, at partierne fokuserer på indvandring og integration, taget den store medieomtale som 'Komiteen mod Flygtningeloven' fik i efteråret 1986. Og Fremskridtspartiet er ikke sen til at gribe dette og i partiets program til valget i 1987 behandler man mange elementer om temaet. Blandt andet mener partiet, at de fremmede bliver et større og større uroelement i flere kommuner og har potentialet til at forvandle sig fra et mindretal til et flertal. Partiet kæder også problematikken sammen med velfærdsydelser i og med, at partiet mener, at danske socialkontorer *"...ikke skal være noget tag-selv-bord for alskens bekvemmelighedsflygtninge, terrorister, fantaster og voldsmænd. Når denne holdning opnår folkelig opbakning, kommer der også gode resultater."* På den anden side af disse holdninger er Det Konservative Folkeparti, som er af den opfattelse, at med en skærpet udlændingelov er der kommet et dramatisk fald i antallet af udlændinge til Danmark.

Socialistisk Folkeparti behandler indvandring i sit valgprogram i 1988, her siger partiet blandt andet at indvandrerpolitikken bygger på principper om lighed, valgfrihed og samarbejde. Partiet har som mål, at indvandrere udvikler en selvopfattelse som borgere i Danmark, men samtidig har mulighed for at bevare grundlaget i egen kultur og oprindelse. SF er heller ikke blinde for det store arbejdskraftspotentiale som findes hos indvandrere. Faktisk mener partiet, at gennem dets initiativer vil indvandrere kunne blive en betydningsfuld ressource i det danske samfund. SF går også markant imod holdningen, som eksempelvis formuleret af Fremskridtspartiet i 1987, om at indvandrere misbruger velfærdssystemet. Tværtimod påpeger partiet, at indvandrere som oftest henvises til de dårligst betalte jobs og bruger uddannelses- og sundhedssystemet mindre end danskerne.

Til valget i 1990 er det kun til Det Konservative Folkeparti, som kort nævner temaet, blandt andet mener det, at der skal være ændrede integrationskrav til indvandrere. Større fokus har man til valget i 1994, hvor også Venstre behandler temaet. Venstre siger blandt andet, at udlændingeloven skal strammes, og sagsbehandlingstiderne skal forkortes væsentligt. Dette er

faktisk i ganske god overensstemmelse med Fremskridtspartiets holdninger i det pågældende år, hvor partiet blandt andet også siger, at udlændingeloven skal opstrammes kraftigt, og at det er vigtigt, at kriminelle udlændinge skal udvises. Det er ikke overraskende, at Socialistisk Folkeparti er af en ganske anden holdning ved samme valg. Partiet er stærkt kritisk overfor debatten om indvandring, og for det man kalder påstanden om oversvømmelse af mennesker fra fremmede kulturer. Men samtidig forventer SF også, *"...at etniske mindretal gør hvad de kan for at lære det danske samfund og det danske sprog at kende."* SF fortsætter også sin holdning fra tidligere år med fokus på lige muligheder, pligter og rettigheder for alle, men samtidig med mulighed for at leve med egen kultur og værdier. Dog med det forbehold, at disse ikke strider imod den danske lovgivning. Også Det Konservative Folkeparti behandler temaet og lægger især vægt på stramninger af udlændingeloven. Ligesom retskravet på familiesammenføring skal erstattes af konkrete vurderinger af de enkelte tilfælde. Endelig er det konservativ politik i 1990, at modersmålsundervisningen skal ud af folkeskolen.

I 1998 begynder næsten alle partier at forholde sig til temaet. Endda i ganske omfangsrig grad. Det nu hedengange CD sagde på daværende tidspunkt, at integrationen skal forbedres i både folkeskolen, arbejdsmarked og boligområdet. Men partiet påpegede også, at reglerne er stramme nok, og at udlændingepolitikken ikke skulle dikteres af den yderste højrefløj. Dansk Folkeparti, som bliver stiftet i 1995, er også på banen med holdninger til, hvad de overordnet set kalder udlændinge. Partiet ønsker en folkeafstemning om udlændingepolitikken, ligesom partiet mener, at det skal være meget vanskeligere for udlændinge at få dansk statsborgerskab og indfødsret. Men samtidig er partiet også af den opfattelse, at *"Udlændinge skal som hovedprincip kunne forsørge sig selv."*, hvilket på et eller andet plan tyder på, at partiet som sådan ikke er imod indvandring, hvis blot indvandrerne kunne afskæres fra at modtage velfærdsydelser. Det Konservative Folkeparti taler mest om flygtninge, men nævner dog også indvandring og de mere generelle problemer i forbindelse med temaet såsom mere håndfasthed overfor kriminelle udlændinge, ligesom de mener, at kommunernes pligt til at give modersmålsundervisning skal afskaffes. Konservative nævner også 2. generationsproblemet og ønsker på den baggrund, at der gennemføres en målrettet integrationspolitik for at forhindre det.

Socialdemokraterne melder sig også ind i debatten om udlændinge i 1998, og går i samme retning som SF bl.a. ved at fokusere på rettigheder og pligter. Men de påpeger, også at der skal sættes hårdt ind overfor udlændinge, som begår kriminalitet som relaterer sig til f.eks. narko og vold. Overraskende nok mener Socialdemokratiet i 1998, at Danmark aldrig har været eller skal være et multi-etnisk samfund, *"... Danmark er ikke - og skal ikke blive - et multietnisk samfund. Vi kræver, at mennesker, der kommer til Danmark, har respekt for vores- kultur og værdier. Men så skal vi også selv vise vilje og åbenhed. Så de kan få arbejde og klare sig selv."*

Socialdemokraternes daværende regeringspartner, Det Radikale Venstre, nævner også indvandring, men partiets fokus ligger på, at hele landet skal tage et ansvar, som de siger: *"...Intet menneske, intet amt, ingen kommune, ingen arbejdsplads kan frasige sig ansvaret."*

Ved valget i 2001 behandler partierne også temaet. Enhedslisten fremkommer med sine synspunkter, som er at indvandrere fremstilles som en belastning og en byrde for samfundet, men at man i stedet bør se dem som en ressource. Samtidig påpeger Enhedslisten også, at integrationspolitikken skal være således, at alle skal have mulighed for at blive en del af den danske samfund og siger også, at det kræver, at indvandrere ikke modtager lavere sociale ydelser.

Socialistisk Folkeparti behandler emnet indgående og siger blandt andet, at danskerne ikke er intolerante og at en stor del af frygten for fremmede handler om manglende mulighed for dele

af befolkningen. Partiet mener derfor, at indvandringsproblemerne blandt andet kan løses ved at skabe mere velfærd. Ligesom man også mener, at Danmark vil blive et multikulturelt samfund, hvis det ikke allerede er det. SF mener, at det multi-kulturelle samfunds mangfoldighed er et gode, men de siger også, at *"...det at hylde mangfoldigheden kan ikke i sig selv gøre det ud for et standpunkt. Vi må angive et kulturelt standpunkt, som er vores. Vi er ikke værdirelativister. Hvilken religion man udøver, hvordan man går klædt og hvad man spiser er en privatsag. Det skal politikere og arbejdsgivere ikke blande sig i. Hvad der prædikes bag hjemmets fire vægge kan vi ikke blande os i. Men i det offentlige rum, især vores folkeskole, skal de kommende generationer bevidst påvirkes til at hylde den individuelle frihed, kvindernes ligestilling og den enkeltes ret til uden tvang og pres at frigøre sig fra tidligere traditioner og konventioner og selv definere sit personlige ståsted."*

Ikke overraskende er holdningen hos Det Konservative Folkeparti en ganske anden. Partiet mener, at reglerne for tildeling af statsborgerskab skal strammes. Ligesom man for at få statsborgerskab skal til prøve i dansk historie, samfundsfag og demokrati. Socialdemokraterne er også meget optaget af integration i deres 2001 program, blandt andet skriver de *"... Socialdemokratiet går ind for et samfund, der bygger på klare rettigheder og pligter. Vi lægger vægt på, at alle mennesker i Danmark, på trods af forskellige opfattelser og baggrunde, føler ansvar for hinanden. At alle oplever et fællesskab baseret på en række grundlæggende værdier."* Fokus på integration finder vi hos Det Radikale Venstre, som siger at beskæftigelse, uddannelse og integration skal ses som en helhed og skal styrkes. Endvidere mener partiet, at en forbedret integration er nødvendig, for at sikre en politisk og social udvikling uden modsætninger som kan ødelægge. Venstre, som efter valget i 2001 overtog regeringsmagten, fremsatte også en del punkter om emnet, heriblandt nævnes, *"... Integrationen skal gøres mere smidig og individuel."*

Valget i 2005 havde også indvandring og integration ganske højt på listen over de vigtige områder for partierne. Dansk Folkeparti mente, at der skulle flere stramninger til på udlændingeområdet, og at der skulle hjemsendelser i gang. Som forventet havde Enhedslisten den komplet modsatte opfattelse, partiet ville også have afskaffet starthjælpen *"... så også flygtninge og indvandrere får penge nok til mad."* Socialistisk Folkeparti går i en anden retning, nemlig imod ikke kun fremmehad, men også fundamentalisme, *"... vi vil føre aktiv kulturkamp for menneskelig frigørelse og ligestilling og imod religionskrig, fremmedhad og fundamentalisme."* Partiet lægger også vægt på integration i forbindelse med job, uddannelse og bolig. Men også en "kulturkamp" for den enkeltes ret til selv at vælge ægtefælle, ligestilling og imod fundamentalisme. Hos Det Konservative Folkeparti er fokus også primært på integration, i form af at indvandrere skal lære dansk og have et job. Partiet vil også sænke kriminaliteten blandt unge indvandrere gennem en skærpet kurs overfor disse, således at ungdommen lærer respekt for danske værdier så som demokrati og ytringsfrihed. Socialdemokraterne påpeger, at dårlig integration skader hele samfundet. De ønsker at give unge efterkommere af indvandrere et "rygstød" til hjælp for at få en uddannelse og et arbejde. Ligesom Enhedslisten ønsker Socialdemokraterne også starthjælpen afskaffet. Det Radikale Venstre fokuserer også på integration og går i forbindelse hermed en ganske anden vej *"... vi har fremlagt forslag til integration, der kan tiltrække kvalificeret arbejdskraft til Danmark og integrere de mennesker, som bor her, gennem krav til danskundervisning, stærkere netværk omkring de unge og lettere adgang til arbejdsmarkedet gennem lavere skat."* Det kan i øvrigt nævnes, at Det Radikale Venstre i 2005 er det eneste parti, som argumenterer for skat som et væsentligt integrationsværktøj.

Venstre nævner intet om skat, men derimod at en af de største hæmsko for integration er de alt for mange arrangerede ægteskaber og deraf følgende familiesammenføringer. Til gengæld vil Venstre iværksætte tidligere dansk undervisning for udlændinge, samt at unge indvandrere, som har oplagte uddannelses tilbud, skal have et stop for kontanthjælp.

Som det fremgår af ovenstående eksempler, så er det først ved de senere valg, at indvandring og integration for alvor er kommet på dagsordenen for de politiske partier. Hvad der står i et politisk valgprogram, må anses for at være det tætteste, vi kan komme på, hvad partiet vil gennemføre, om de får magt, som de har agt. Her skal det naturligvis bemærkes, at det for mindre partier er noget omkostningsfrit at komme med udmeldinger i disse programmer. Men på den anden side er der næppe nogen tvivl om, at markante holdninger på dette område er hvad der forventes at visse typer af partier. Eksempelvis vil det være ganske utroværdigt om Enhedslisten i et valgprogram meldte ud, at partiet ikke længere mente at indvandrere skulle have bedre vilkår. Ligeså utroværdigt ville en udmelding fra Dansk Folkeparti om fri indvandring være.

Når det er sagt, så er det samtidig vigtigt at holde for øje, at valgprogrammerne er skrevet til en bestemt arena; den elektorale, hvor vælgerne har mulighed for, at se hvad partiet går ind for, og hvad det vil gøre i Folketinget. Den anden arena som partierne også agerer på, er den parlamentariske, det vil sige, folketingssalen og udvalg.

For at finde ud af partiernes holdning til væsentlige spørgsmål på denne arena har vi spurgt integrationsordførerne for partierne repræsenteret i Folketinget, hvad de mener om fire centrale spørgsmål, svarene kan ses nedenfor.

Hvad mener de politiske partier i dag?

Spørgsmål 1. Er Danmark et multietnisk samfund?

Venstre	" Nej. Der bor fortrinsvis danskere i Danmark, og det er danskere, der opfatter Danmark som deres land. Men heldigvis så har danskere jo vidt forskellig baggrund. Man kan sagtens være dansker uden at have flertallets religiøse overbevisning eller hudfarve. Det er i virkeligheden endnu et tegn på, at integrationen bevæger sig i den rigtige retning."
Socialdemokratiet	"Danmark er blevet et multietnisk samfund igennem en langvarig historie, der også inkluderer indvandringen af polakkere, tyskere og svenskere, samt den nyere indvandring i 1960'erne og 1970'erne af primært tyrkiske og pakistanske mindretal. Derudover har Danmark modtaget en række flygtninge fra bl.a. Sri Lanka, Chile, Ex-Jugoslavien, Irak, Iran og Somalia, der ligeledes bidrager til at Danmark i dag må betegnes som et multietnisk samfund. Med betydningen multietnisk samfund mener Socialdemokraterne således at en række etniske minoriteter er blevet en del af det danske samfund. Det er en realitet - og står ikke til diskussion. Det fordrer, at alle føler sig respekteret og værdsat, men også at alle bakker op om de grundlæggende demokratiske værdier, der er i vort samfund. Det kræver også at man i stigende grad ser mangfoldighed som en ressource og imødegår generaliseringer, der alene fører til adskillelse og "dem og os"-retorik."
Dansk Folkeparti	"Ja, Danmark er et multietnisk samfund i den forstand, at vi har muslimske ghettoer, der kapsler sig ind i fjendskab mod alt dansk, og hvor mange ikke VIL i arbejde og derfor lever på passiv forsørgelse med stor kriminalitet blandt især de yngre, som advarslerne havde profeteret. Alle de andre grupper er jo stort set uproblematisk. Nej, Danmark er ikke et multietnisk samfund, så længe det danske flertal hævder, at landet tilhører danskerne. Og så fordi det netop overståede valg viser, at nok er de fremmede en dominerende genstand valgkampen, men de er ikke i nævneværdig grad selv politiske aktører i den."

SF	"Nej det er vi ikke, men der er selvfølgelig multi-etniske træk i det danske samfund, som i de fleste andre udviklede lande i verden. I øvrigt er hele verden er ved at blive multi-etnisk og den store udfordring i de kommende år er, at udvikle samfund, der mestrer en mere og mere multikulturel udvikling og samtidig sikrer social stabilitet."
Konservative	"Nej, det mener jeg ikke. Vi har i lovgivningen en favorisering af den kristne folkekirke, skolen og uddannelsesstederne afholder ferie og fridage efter de kristne højtider, vi har ikke særlige programmer på vores public service kanaler der betjener særlige indvandrere-grupper for blot at nævne noget."
Radikale	"JA - men i international sammenligning er vi stadigvæk relativt homogene."
Ny Alliance	"Ja."
Enhedslisten	"Ja - i den forstand, at utallige etniske grupper og kulturer er bosat i Danmark. Nej - i den forstand, at regering, folketingsflertal og lovgivning agerer som om det ikke er tilfældet og som noget, der skal undgås."

Kilde: Svar fra partierne.

Spørgsmål 2. Bør Danmark være et multi-etnisk samfund?

Venstre	<p>" Nej. Spørgsmålet bygger på en meget uambitiøs indstilling til samfundet og mulighederne for integration. Den bygger på det nødvendige i at udvise tolerance overfor andre kulturer, fordi de ikke kan eksistere i samhørighed, men kun i parallelsamfund - hver for sig. Ideen om et multi-etnisk samfund er meget anvendt i klasseopdelte samfund, hvor nye indvandrere er blevet en ny særskilt klasse, der lever i deres eget parallelsamfund. Danmark er ikke et sådan samfund og skal ikke være det. Vi skal ikke være opdelt i parallelsamfund, men have et fællesskab, der forpligter os på hinanden og samtidigt giver plads til at være dem, vi er.</p> <p>Vi mener, at det danske frisind er et langt bedre og mere holdbart fundament. Vi mener, at vi skal have et samfund, der bygger på frisind. Der skal i høj grad være plads til forskellighed. Vi ønsker dog samtidigt et samfund med en stærk sammenhængskraft, hvor vi føler os som en del af et forpligtende fællesskab. Med andre ord håber vi, at Danmark i fremtiden vil være et land, hvor mange vil føle sig som danskere, også selvom de har meget forskellig baggrund."</p>
Socialdemokratiet	"Ja"

Dansk Folkeparti	"Nej, Danmark bør ikke være et multietnisk samfund af ovennævnte grunde."
SF	"Det er ikke et spørgsmål om en villet multietnisk udvikling eller det modsatte. Realitet er at fremtiden bliver mere og mere multikulturel for alle. Derfor er der en kæmpe risiko for, at den danske position - specielt under den borgerlige regering - fører til at Danmark sakter bagud. Både når det gælder økonomisk udvikling, når det drejer sig om evnen til øget fredelig sameksistens på tværs af forskelle, samt evnen til at præge verdensudviklingen."
Konservative	"Nej, det mener jeg ikke. Det vil skade vores sammenhængskraft og svække den fælles referenceramme vi har når vi mødes som mennesker forskellige steder i det danske samfund"
Radikale	"JA - et mangfoldigt Danmark er et mere konkurrencedygtigt Danmark."
Ny Alliance	"Ja."
Enhedslisten	"Ja"

Kilde: Svar fra partierne.

Spørgsmål 3. Er Danmark et indvandringsland?

Venstre	" Ja. Og det har vi vel altid været. I øjeblikket er indvandringen noget større end tidligere, men vi glæder os over, at så mange ønsker at komme til Danmark for at bidrage til det danske samfund. Uden den udenlandske arbejdskraft ville vi slet ikke have kunnet opretholde den høje vækst i det danske samfund de seneste år. Vi glæder os over, at det er lykkedes at lempe reglerne for at komme til Danmark for at arbejde, og vi håber, at det lykkes os at lempe dem yderligere."
Socialdemokrati	"Ifht. andre lande, som f.eks. USA, Canada og Storbritannien mener Socialdemokraterne ikke at man umiddelbart kan karakterisere Danmark som et indvandringsland. Der er sket en vis indvandring, men for 80 procentes vedkommende består den danske befolkning af etnisk danske/nordisk oprindelse."

Dansk Folkeparti	"Amerika var og er et indvandringsland. Danmark er det ikke. Og det er det ikke, så længe vi selv siger, at det bør det ikke være. Hvad man vil svare på spørgsmål 3, afhænger altså af, hvad man mener om spørgsmål 4."
SF	"Nej. Danmark er så langt fra et indvandringsland. Er jo en objektiv kendsgerning, men afspejles også hele vejen rundt. Der er fokus på såkaldte "danske værdier", selv om de er internationale. Der er fokus på danske kanon, er, som om vi er ved at miste vores kultur. OECDs undersøgelser viser, at Danmark er helt i bund når det gælder interkulturel kompetence [..], vores særlige forbehold om 24 - regelen (opfundet af Fogh) som skal ind i den nye EU-traktat og vores enormt restriktive flygtninge og indvandrepolitik, der gør det svært samtidig at signalere åbenhed overfor ny arbejdskraft."
Konservervative	"Det har jeg svært ved at svare ja eller nej på. Jeg ved ikke hvad der definerer et indvandringsland, men da vi har haft indvandringsstop siden 1973 mener jeg ikke man kan kalde os for et indvandringsland."
Radiokale	"JA - hele vejen gennem Danmarkshistorien har Danmark været en indvandringsland omend indvandringen har haft skiftende karakter."
Ny Alliance	"Nej."
Enhedslisten	"Nej - lovgivningen tager udtrykkeligt sigte på at undgå indvandring."

Kilde: Svar fra partierne.

Spørgsmål 4. Bør Danmark være et indvandringsland?

Venstre	" Ja, men det er vigtigt, at det er indvandrere, der har forudsætning for og vilje til at deltage aktivt i det danske samfund. Ligesom danskere skal have mulighed for at rejse ud for at arbejde eller studere, så gælder det naturligvis også den anden vej. Vi bliver ikke blot åndeligt berigede af input udefra. Det er også en ganske banal forudsætning for at opfylde vores ambition om at være det mest konkurrencedygtige land i verden."
Socialdemokratiet	"Socialdemokraterne mener det er nødvendigt at begrænse indvandringen for at sikre, at der kan ske en ordentlig integration af de nye danskere. En fast udlændingepolitik er et vigtigt grundlag for en effektiv integrationspolitik. Derfor vil Socialdemokraterne begrænse indvandringen til dem, der har behov for vores beskyttelse, dem der har stor familiemæssig tilknytning til Danmark, og dem der kommer for at studere eller bidrage med nødvendig arbejdskraft. Det giver sig selv, at udlændingelovgivningen samtidig skal leve op til vores internationale forpligtelser, bygge på rimelige og gennemskuelige præmisser og administreres forsvarligt. Socialdemokraterne ønsker et samfund, hvor alle uanset etnisk baggrund føler sig som en velkommen og en aktiv del af fællesskabet. Et Danmark, hvor alle kan tale det danske sprog. Hvor alle får en god uddannelse. Hvor både mænd og kvinder deltager på arbejdsmarkedet. Et Danmark, hvor mennesker med forskellige sociale og etniske baggrund bor side om side."

Dansk Folkeparti	"Amerika var og er et indvandringsland. Danmark er det ikke. Og det er det ikke, så længe vi selv siger, at det bør det ikke være. Hvad man vil svare på spørgsmål 3, afhænger altså af, hvad man mener om spørgsmål 4."
SF	"Danmark skal - som resten af Europa - åbne op for arbejdskraftindvandring med ordentlige green card - ordninger m.m. Vi får brug for meget mere udenlandsk arbejdskraft, hvis vi skal klare os økonomisk i fremtiden, og vi må også fjerne 24 års reglen samt tilknytningskravene, der er kontraproduktive i forhold til en fornuftig indvandring. Også fordi vi ellers vil stå dårligt i konkurrencen om arbejdskraft i fremtiden."
Konservative	"Nej, det mener ikke og det strider lidt imod min egen overbevisning. For egentligt mener jeg og mit konservative ophav, at alle burde være velkomne i Danmark, hvis de kunne skabe sig en tilværelse og klare sig selv. Men jeg må desværre sige, at jeg har problemer med de integrationsproblemer vi har set med de muslimske grupper, der i visse tilfælde lever helt efter sit eget kodeks. Det skader sammenhængskraften og skaber et misforhold/spændinger mellem indvandrerne og danskerne. Det er ulykkeligt for samfundet og dermed uholdbart."
Radikale	"JA - vi har stærkt brug for arbejdskraft i de kommende år. Ikke mindst eksempler i de seneste år på nettoudvandring af kvalificeret arbejdskraft bør vendes til et plus på "talent"-balancen."
Ny Alliance	"Ja. Indvandring i forhold til kvalificeret arbejdskraft i en tidsbegrænset periode"
Enhedslisten	"Ja, Danmark bør åbne sig mere i forhold til at bidrage til at løse det globale flygtningeproblem og også i forhold til udenlandsk arbejdskraft. Til gengæld skal det sikres, at Danmark ikke bidrager til "brain-drain" fra u-landene og at arbejdsgiverne benytter den udenlandske arbejdskraft som en billig arbejdskraftreserve og løntrykkere.."

Kilde: Svar fra partierne.

Partiernes aktuelle holdninger er, som det ses ovenfor ganske interessant ud. For eksempel er de to borgerlige regeringspartier, Venstre og Det Konservative Folkeparti, svar ganske modstridende. Hvor Venstre mener, at Danmark skal være et indvandringsland, er det konservative svar faktisk, at det ikke skal være tilfældet. I spørgsmålet påpeger De Konservative, at Danmark har haft indvandringsstop siden 1973 – og derfor næppe kan betegnes som et indvandringsland. Generelt er der delte meninger partierne i mellem på dette spørgsmål, og der er givet tale om et definitionsspørgsmål, om hvad et indvandringsland rent faktisk er. I spørgsmålene om hvorvidt Danmark er og skal være/forblive et multi-etnisk samfund, tegner der sig også interessante mønstre. Både Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti er af den opfattelse, at Danmark er et multi-etnisk samfund, men det er kun Socialdemokraterne, som anser dette som en positiv ting for Danmark. Både Konservative og Venstre har den opfattelse, at Danmark ikke er et multi-etnisk samfund, og ej heller skal være det på sigt.

Afsluttende bemærkninger

De politiske partier er centrale for folkestyret og har været det i mere end 100 år. Når vi taler om politik, så er det ofte i forhold til hvad partierne mener og hvad de står for. Senest så man – med dannelsen af Ny Alliance – en stor efterspørgsel på et politisk program.

De politiske partiers programmer har dog langt fra den karakter, som de eksempelvis har i Storbritannien, hvor partiernes valgprogrammer kan købes i boghandler og lignende steder ved valg, og hvor disse rent faktisk bliver læst. Det er langt fra tilfældet i Danmark, hvor partiernes programmer og valgmanifeste som oftest kun læses af en lille skare, og ikke er noget, som partierne bruger megen tid på at få sammensat.

Fakta er, at partierne først meget sent begynder at forholde sig til indvandring og integration i deres valgprogrammer. Det er næppe, fordi problemerne ikke har været tilstede før, men snarere grundet i at problemerne for alvor blev tydelige for befolkningen i slutningen af 1990'erne og dermed også for partierne.

Referencer

Budge, Ian (2001). "Validating the Manifesto Research Group approach: theoretical assumptions and empirical confirmations", i Michael Laver (red.), *Estimating the Policy Position of Political Actors*, London: Routledge.

Budge, Ian and Judith Bara (2001). "Introduction: Content Analysis and Political Texts", i Ian Budge, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara and Eric Tanenbaum. *Mapping Policy Preferences*, Oxford: Oxford University Press.

Hansen, Martin Ejnar (2006). "Er dårlige data bedre end ingen data? En diskussion af brugbarheden af de danske valgprogramdata", *Politica* 38 (2), pp. 210-223

Hansen, Martin Ejnar (2008). "Back to the Archives? A critique of the Danish part of the manifesto dataset", *Scandinavian Political Studies* 31 (2), under udgivelse

Volkens, Andrea (2001). "Manifesto research since 1979: from reliability to validity". i Michael Laver (red.), *Estimating the Policy Position of Political Actors*, London: Routledge.